

657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNUNA GÖRE AYLIKTAN KESME CEZASININ UYGULANMASINDA DİKKATE ALINACAK AYLIK UNSURLAR

ISSUES THAT SHOULD BE TAKEN INTO ACCOUNT DURING THE PRACTICE
OF DISCIPLINARY PUNISHMENT OF REDUCTION IN SALARY, ACCORDING
TO CIVIL SERVANTS' LAW, NO. 657

Bilal DÜZKAYA*

Oktay ÇAMDELEN**

ÖZ

Devlet Memurları Kanunu'nun 125'inci maddesi gereğince, aylıktan kesme cezası verilen memurun brüt aylığından 1/30 - 1/8 arasında kesinti yapılmaktadır. Bu nedenle memurun brüt aylığından ne anlaşılması gerektiği hususu önem arz etmektedir. Ancak, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile 666 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 1'inci maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen Ek 10'uncu maddesi ve 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamesine (II sayılı cetvele tabi sözleşmeli personel için) göre maaş alan memurların brüt aylıklarını oluşturan maaş unsurlarında farklılıklar bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Brüt Aylık, Disiplin Cezası, Aylıktan Kesme Cezası, Aylık Gösterge, Ek Gösterge.

ABSTRACT

According to Article 125 of Civil Servants' Law, no. 657, civil servants who are imposed a disciplinary punishment of reduction in salary receive 29/30 to 7/8 of their gross salaries. Therefore, it is important to define what is meant with "gross salary". Nevertheless, there are differences in the salary elements of civil servants whose salaries are determined according to Additional Article 10 of Decree Law, no. 375, which was added by Civil Servants' Law, no. 657, and Article 1 of Decree Law, no. 666, and according to Decree Law, no. 399, (for those who are subject to Table II).

Keywords: Gross salary, disciplinary punishment, punishment of reduction in salary, monthly indicator, supplementary indicator

* Vergi Müfettişi

** DMO Müfettişi

M.G.T.: 02.09.2015 / M.K.T.: 22.12.2015

1- GİRİŞ

Bilindiği üzere, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun¹ 125'inci maddesinin (C) fıkrasında, “*Memurun, brüt aylığından 1/30 - 1/8 arasında kesinti yapılmasıdır.*” şeklinde aylıktan kesmenin tanımı yapılmış ve devamında da aylıktan kesme cezasını gerektiren fiil ve haller sıralanmıştır.

Memur hakkında disiplin soruşturmasının açılması ve soruşturma neticesinde aylıktan kesme cezasının verilmesi hâlinde, yapılacak olan kesintinin hesaplanmasında esas alınacak brüt aylığa, hangi maaş unsurlarının dahil edilip edilmeyeceği hususunda uygulamada tereddütler yaşanmaktadır.

2- DEVLET MEMURLARI KANUNU'NA GÖRE BRÜT AYLIK

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun “*Memurlara ödenecek aylık tutarları*” başlıklı 155'inci maddesinde, “*Bu kanunun 36 ncı maddesinde yer alan sınıflara ait gösterge tablosundaki rakamların, genel bütçe kanununda o yılı için tespit edilen katsayı ile çarpılması sonunda bulunacak miktar, sınıfların derece ve kademelerindeki memurların aylıktutarlarını gösterir.*” ve Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazimatlara İlişkin Karar'ın² “*Parasal tutarlar ve kesintiler*” başlıklı 2'nci maddesinde “*Bu Karara ekli I, II ve III sayılı cetvellerdeki zam puanları ile tazminat oranlarının ödemeye esas olacak parasal tutarlara çevrilmesinde aşağıdaki usuller uygulanır:*

... b) II ve III sayılı cetvellerde yer alan tazminatların miktarı, en yüksek Devlet **memuru aylığı-na (ek gösterge dahil)**, cetvellerde gösterilen oranların uygulanması suretiyle belirlenir. Bu suretle belirlenecek miktarlar, damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi tutulmaz.” hükümlerinden, aylık kavramı, aylık gösterge ile ek göstergeden oluştuğu anlaşılmaktadır.

Konuyla ilgili olarak Devlet Personel Başkanlığı görüşü ile Danıştay Kararı bulunmakta olup, söz konusu görüş ve kararlar alt başlıklar hâlinde aşağıya aktarılmıştır.

2.1- Devlet Personel Başkanlığının Görüşü

Devlet Personel Başkanlığının 14.06.2013 tarih ve 9600 sayılı Mütalaasında, “*...Bu hükümlerden, aylık tanımının; 657 sayılı Kanunda her derece için tespit edilen göstergelerle varsa görevin niteliğine göre belirlenen ek göstergeler toplamının bütçe kanunlarıyla tespit edilen katsayı ile çarpımı sonucu bulunan tutan ifade ettiği anlaşılmaktadır*

... Dolayısıyla, 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye tabi sözleşmeli personel için aylıktan kesme cezasının uygulanmasında, tıpkı 657 sayılı Kanunda belirtilen aylık tanımına benzer bir şekilde 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 25 inci maddesinin (c) bendinde unsurları açık olarak belirtilen brüt sözleşme ücreti üzerinden kesinti yapılacağı anlaşılmaktadır.

Yukarıda yer verilen hüküm ve açıklamalar çerçevesinde, disiplin soruşturmaları sonucu verilen aylıktan kesme cezasına esas olan tutarın, 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname eki I sayılı cetvele tabi Devlet memurları için gösterge ve ek gösterge rakamının toplamının bütçe kanunlarıyla tespit edilen katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak brüt tutardan, II sayılı cetvele tabi sözleşmeli personel için brüt sözleşme ücretinden oluşması gerekmekte olup, bu miktar üzerinden disiplin cezasında öngörülen oranda kesinti yapılması gerektiği mütalaa edilmektedir.” denilmiş olup, Devlet Memurları Kanunu'na göre aylığın, gösterge ile ek göstergeden oluştuğu, bu itibarla aylıktan kesme cezasına esas teşkil edecek tutarın; 399 sayılı KHK'ya ekli (1) sayılı cetvele (yani 657 sayılı Kanuna) tabi devlet

¹ Bkz. 23.07.1965 tarih ve 12056 sayılı Resmi Gazete

² Bkz. 5 Mayıs 2006 tarih ve 26519 sayılı Resmi Gazete

memurları için aylık gösterge ile ek gösterge toplamının her yıl Bütçe Kanunuyla tespit edilen katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan brüt tutardan, 399 sayılı KHK'ya ekli (2) sayılı cetvele tabi sözleşmeli personel için ise brüt sözleşme ücretinden oluşması gerektiği belirtilmiştir.

2.2- Danıştay Kararı

Konuyla ilgili olarak, Danıştay 1. Dairesinin 6.5.1999 tarihli Kararı'nda³, “... Bu hükümlerden, aylık tanımının; 657 sayılı Kanunda her derece için tespit edilen göstergelerle varsa görevin niteliğine göre belirlenen ek göstergeler toplamının kanunlar gereği saptanan katsayıyla çarpımı sonucu bulunan tutarı ifade ettiği anlaşılmaktadır.

Yukarıda belirtildiği üzere, görüş istemine konu kurumların personelinin aylık, diğer ödemeler ve haklar açısından ek geçici maddeler dolayısıyla tabi olduğu 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda, aylığın tanımı açık bir şekilde yapılmıştır. Bu nedenle günün ekonomik koşulları dikkate alınarak Devlet Memurları Kanunundaki aylık tanımı, diğer ödeme unsurlarını da kısmen yada tamamen kapsayacak biçimde ancak yeni bir yasal düzenlemeyle değiştirilebilir. Böyle bir düzenleme yapılmadıkça 657 sayılı Kanunda yer alan aylık tanımının, yukarıda sayılan diğer ödeme unsurlarını da kapsayacak şekilde yorum yoluyla/ değiştirilmesinin mümkün olamayacağı görüşüne varılmıştır...”denilerek, günün ekonomik koşullarına göre Devlet Memurları Kanunundaki aylık tanımına, diğer ödeme unsurlarının da kısmen ya da tamamen dahil edilebilmesinin ancak yeni bir yasal düzenlemeyle olabileceği, aksi takdirde Devlet Memurları Kanunu'ndaki aylık tanımının, diğer ödeme unsurlarını da kapsayacak şekilde yorum yoluyla değiştirilmesinin mümkün olmadığı ifade edilmiştir.

3- 399 SAYILI KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEYE GÖRE BRÜT AYLIK

399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin “Aylık ve Ücretler” başlıklı 25'inci maddesinde, “...Ekli 1 sayılı cetvelin dışında kalan sözleşmeli personele ödenecek sözleşme ücreti; temel ücret ile başarı ve kıdem ücretleri toplamından oluşur...” denildiğinden, sözleşmeli personelin aylığı; temel ücret ile başarı ve kıdem ücretinin toplamı olan sözleşme ücretinden oluşmaktadır.

Nitekim, 399 sayılı KHK kapsamında çalışan sözleşmeli personele disiplin soruşturması neticesinde aylıktan kesme cezasının verilmesi halinde kesintinin nasıl yapılacağı hususuna, yukarıya aktarılan Devlet Personel Başkanlığının 14.06.2013 tarih ve 9600 sayılı Mütalaasında açıklık getirilmiş ve Mütalaada “...399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye tabi sözleşmeli personel için aylıktan kesme cezasının uygulanmasında, tıpkı 657 sayılı Kanunda belirtilen aylık tanımına benzer bir şekilde 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 25 inci maddesinin (c) bendinde unsurları açık olarak belirtilen brüt sözleşme ücreti üzerinden kesinti yapılacağı anlaşılmaktadır...” denildiğinden, 399 sayılı KHK'ya ekli (2) sayılı cetvele tabi sözleşmeli personelin aylıktan kesme cezasına esas teşkil edecek aylık tutarı, (temel ücret ile başarı ve kıdem ücreti) brüt sözleşme ücretinden oluşması gerekmektedir.

4- 666 SAYILI KHK'NIN 1'İNCİ MADDESİYLE 375 SAYILI KHK'YA EKLENEN EK 10'UNCU MADDE KAPSAMINDA MAAŞLARI BELİRLENEN MEMURLARIN BRÜT AYLIĞI

02.11.2011 tarih ve 28103 Mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 666 sayılı Kamu Görevlilerinin Mali Haklarının Düzenlenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnameler-

³ Danıştay Birinci Dairesinin Esas No: 1999/55, Karar No: 1999/81 sayılı Kararı

⁴ Bkz. 29.01.1990 tarih ve 20417 sayılı Resmi Gazete

de Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin 1'inci maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen 10'uncu maddede, "*Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği, Başbakanlık ve bakanlıklar ile bunların bağlı ve ilgili kuruluşları (Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı ile 2659 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi ve 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 2 nci maddesi kapsamında bulunanlar hariç), sosyal güvenlik kurumları, Yükseköğretim Kurulu, Üniversitelerarası Kurul ve Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığının;*

- a) *Merkez teşkilatlarında Mülki İdare Amirliği Hizmetleri Sınıfına ait kadrolarda yer alanlar hariç olmak üzere bu Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (II) sayılı Cetvelde yer alan unvanlı kadrolarda bulunanlardan,*
- b) *Taşra teşkilatlarına ait kadrolarda bulunup, kadro unvanları ekli (II) sayılı Cetvelde yer alanlardan,*
- c) *Merkez teşkilatlarında; Dışişleri Meslek Memuru ve Konsolosluk ve İhtisas Memurları, özel yarışma sınavı sonucunda mesleğe yardımcı veya stajyer olarak alınıp belirli süreli yetiştirme döneminden sonra özel bir yeterlik sınavı sonunda müfettiş, uzman, denetçi, kontrolör, aktüer ve stenograf unvanlı kadrolara (mevzuatı uyarınca sözkonusu kadrolara atananlar dahil) atananlar ve bunların yardımcı ve stajyerleri ile iç denetçilerden ekli (III) sayılı Cetvelde yer alan unvanlı kadrolarda yer alanlardan,*

aylıklarını 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre almakta olanlara anılan Cetvellerde kadro unvanlarına karşılık gelen gösterge rakamlarının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarlarda ücret ve tazminat verilir...

Bu madde kapsamına giren personele; bu Kanun Hükmünde Kararnamenin 1 inci maddesinin (D) bendi, 2 nci, 28 inci ve ek 13 üncü maddeleri hariç olmak üzere diğer maddelerinde öngörülen her türlü ödemeler ile ek 9 uncu maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında belirtilen mevzuat hükümlerine göre yapılan ödemeler, 657 sayılı Kanunda ödenmesi öngörülen aylık, ek gösterge, zam ve tazminatlar ve makam tazminatı ile avukatlık vekalet ücreti ve temsil tazminatı ödenmez..." denilmiş olup, söz konusu KHK'ya ekli (II) sayılı Cetvel ile (III) sayılı Cetvelde unvanlarına yer verilen memurların, maaş unsurları arasında sadece ücret ve tazminat göstergesi bulunmaktadır. Artık, 666 sayılı Kanun ile maaş gelir kalemleri arasında gösterge ve ek gösterge bulunmamakta ve söz konusu gösterge ve ek gösterge sadece emeklilik açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 10'uncu maddesine göre maaşları belirlenen memurların, aylıktan kesme cezasına esas teşkil edecek aylık tutarın hesabında ücret ve tazminat ödemesi toplamının dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir.

5- DEĞERLENDİRME

Devlet Memurları Kanunu'nun "*Memurlara ödenecek aylık tutarları*" başlıklı 155'inci maddesindeki "*Bu kanunun 36 ncı maddesinde yer alan sınıflara ait gösterge tablosundaki rakamların, genel bütçe kanununda o yılı çin tespit edilen katsayı ile çarpılması sonunda bulunacak miktar, sınıfların derece ve kademelerindeki memurların aylık tutarlarını gösterir.*" hükmü, en son 1970 yılında değişikliğe uğramış ve o günden bu güne kadar söz konusu hükümde başkaca bir değişiklik olmamıştır. Özellikle zaman içerisinde memur maaş kalemlerine farklı isimlerde zam ve tazminatlar ile ek ödemelerin eklenmesi ile günümüz ekonomik koşulları dikkate alındığında, brüt aylık kavramının değerini yitirdiğini

de ayrıca belirtmek gerekir. Buna karşılık, yeni bir yasal düzenleme yapılınca kadar, memurun brüt aylığından, aylık gösterge ve ek gösterge toplamının aylık katsayı ile çarpılması sonucunda bulunan tutarın anlaşılması gerektiği düşünülmektedir.

Öte yandan, aylıktan kesme cezası alanlardan yapılacak olan kesintinin hesaplanmasına esas teşkil eden aylık kavramı; 666 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 1'inci maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen Ek 10'uncu madde kapsamında maaşları belirlenen memurlar ile 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (2) sayılı cetvelde bulunan sözleşmeli personel açısından farklılık arz etmektedir.

6- SONUÇ

Devlet memuru hakkında, Devlet Memurları Kanunu'nun 125'inci maddesi gereğince, aylıktan kesme cezasının uygulanması halinde, memurun brüt aylığından 1/30 - 1/8 arasında kesinti yapılmaktadır. Ancak, memurun brüt aylığından neyin kastedildiği hususunda uygulamada tereddütler yaşanmaktadır.

Konuyla ilgili olarak, makalenin önceki bölümlerinde yer verilen mevzuat hükümleri, Devlet Personel Başkanlığının görüşü ile Danıştay kararı göz önünde bulundurulduğunda, aylıktan kesme cezası verilen memurlardan yapılacak olan kesintinin hesaplanmasına esas teşkil eden brüt aylıktan;

- 657 sayılı Kanuna göre aylık alan memurlar açısından, aylık gösterge ile ek gösterge toplamının aylık katsayısıyla çarpımı sonucunda bulunan tutarın,
- 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (2) sayılı cetvelde bulunan sözleşmeli personel açısından, temel ücret ile başarı ve kıdem ücretinden oluşan brüt sözleşme ücretinin,
- 657 sayılı Kanuna tabi olmakla beraber 666 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 1'inci maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen Ek 10'uncu madde kapsamında maaşları belirlenen memurlar açısından, ücret ve tazminat ödeme toplamından oluşan tutarın anlaşılması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu
- 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname
- 666 sayılı Kanun Hükmünde Kararname
- Danıştay Birinci Dairesinin Esas No: 1999/55, Karar No: 1999/81 sayılı Kararı
- Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazimatlara İlişkin Karar
- Devlet Personel Başkanlığının 14.06.2013 tarih ve 9600 sayılı Mütalaası